

3 Hvorfor trenger landbruket skolebarna?

Kristina Parow

I kapittelet foran har vi sett hvorfor barna trenger gården. Men, hva er det som motiverer en bonde til å starte opp, og å fortsette med pedagogisk virksomhet på gården sin? Og hvorfor er det nødvendig for landbruket at modige bønder tar et slikt skritt?

Liv på tunet

Mye av det arbeidet bonden gjør, gjør han eller hun i dag alene. Ofte er det bare i onnene det kan være tilløp til et fellesskap rundt arbeidet. 62 % av norske bønder opplever bondeyrket som ensomt⁵. Ektefellen jobber som regel utenfor gården fordi gårdsdriften gir for lite utkomme og bonden jobber også ofte utenfor gården. De minste barna er i barnehage, de større på skolen, og de gamle som ikke greier seg selv på institusjon. Heltidsbonden samtaler kanskje bare med sjåføren fra Tine mens de venter på å tømme melketanken eller med dyrlegen når han/hun trengs i fjøset. Satt på spissen må bonden dra *av gårde* for å treffe andre mennesker i arbeidstiden sin.

Heltid på gården

Samtidig vet vi at de fleste bønder ikke *ønsker* å farte rundt for å tjene til livets opphold. 58 % foretrekker å arbeide på gården på

heltid. Som bonde må en ofte ha mange baller i luften på en gang og stadig vurdere ut ifra vær, vokster og dyrehelse hva som til enhver tid er riktig å prioritere. Da er det godt å kunne være til stede og slippe å forholde seg til enda et arbeid – utenfor gården. I tillegg opplever de langt fleste det å ha en selvstendig hverdag som ett av hovedgodene ved å drive gård (83 %).

Foto: Linda Jolly

---

⁵ Tallene i teksten er hentet fra Levekårsundersøkelsen for landbruksbefolkningen 2002, referert av Løwe, 2003/2004

Ekstra inntekt?

Som det går frem av kapittelet om langsiktig økonomi (se kapittel 17), er ikke utsiktene til ekstra inntekt et enerådende motiv for å starte opp et samarbeid med skolen. En genuin interesse for barn og bekymring over deres manglende jording veier også tungt. Likevel er det selvsagt viktig at den pedagogiske virksomheten skal være med på å gi gården flere ben å stå på økonomisk. Mange bønder som har holdt på en stund med gård-skolesamarbeid, opplever en sterk vekst i sin *sosiale* kapital; dvs. følelsen av å bli verdsatt i lokalsamfunnet.⁶ Det varmer når en far du knapt kjenner kommer bort til deg på butikken og forteller at NÅ synes gutten hans det er artig å gå på "skolen". Som en bonde sa: "Tidligere var jeg alene om mine bekymringer for gården, men også om mine gleder når ting gikk bra. Nå er hele bygda med."

Gården kommer til heder og verdighet igjen

Noen bønder har også fortalt at de ser gården sin med nye øyne etter at elevene begynte å komme dit. De opplever en ressursrikdom som de ikke var klar over tidligere. En bonde fra Nord Trøndelag fortalt at gårdens historie ble levende for henne gjennom at kårfolkene på gården ble trukket inn i undervisning. Hun følte at mye av historien hadde gått tapt hvis hun ikke hadde begynt med gård-skolesamarbeid. På denne måten fremmer det nye livet på gården også en verdsetting av stedet og det arbeidet som har skapt gården gjennom generasjoner.

---

⁶ Nergård/Verstad, Rapport om GSPR nr. 1, 2004.

Fremtid for norsk matproduksjon?

Norsk landbruk går en usikker fremtid i møte. Kravet om billigere mat preger fortsatt mediebildet, men det er også tegn som tyder på økt bevissthet om spørsmål som: Hvor kommer maten fra? Hvordan blir maten produsert? Hvordan påvirker vårt matforbruk andre mennesker?. Den nye bevisstheten om matproduksjon kan gi ny berettigelse for det lokale landbruket og den kortreiste maten..

Her kan landbruket få hjelp fra skolebarna. Som vi har sett i forrige kapittel trenger de det læringsmiljøet som en allsidig gård kan tilby, enten de bor i byen eller på landet. Takknemligheten over at mennesker bruker livet sitt på å dyrke jorden, oppstår når landbruket greier å imøtekomme ett av våre største savn: lengselen etter at ting skal henge sammen. Får elevene ta del i livet på gården året igjennom som en del av sin skolegang, opplever de sammenhengene på kroppen⁷. Og gjennom våre barn får også vi voksne ta del i den.

Merkevarebygging

Varene fra slike gårder forteller en historie - en historie om meningsfylt arbeid i frisk luft hvor det også er plass for små barnehender, om mestring, om stolthet - om gleden over å kunne bidra. Vi forbrukere bærer med oss historien som en forestilling i bevisstheten. Eller vi oppsøker den,, gjerne sammen med våre barn eller barnebarn. Vissheten om at vi ved å kjøpe gårdens produkter indirekte bidrar til at historien fins, kan skape en varig betalingsvilje i oss.

---

⁷ En spørreundersøkelse blant foresatte for elever ved 9 skoler som får være på deltagende gårdsbesøk, viser at de foresatte mener gårdsdagene gir barna en bedre skolehverdag og gir større forståelse for verdien av landbruket (Lyngstad 2003).

Tør norsk landbruk satse på en merkevarebygging tuftet på barn og ungdoms deltagelse? Svaret kan åpne for ny, utradisjonell støtte til landbruket, - fra forbrukere som er opptatt av større nærhet til produksjonen av mat.

Helstøpt glede

Vi vil at barna ved å bruke kreftene sine på gården skal få en mindre fragmentert opplevelse av verden, at de skal forstå at livet henger sammen, og at de selv er en del av det store kretsløpet. Da er det en fordel at gårdsdriften kan fremvise et bærekraftig kretsløp og fortsatt produsere matvarer.. Barn har en meget velutviklet teft for hva som er ekte og ikke ekte. En "gårdskulisse" slik som vi har sett i andre land, kan gi barn tilgang til opplevelser med dyr, men den

mangler en produktiv mening. Strukturen i norsk landbruk gir oss fremdeles mulighet til å kombinere aktiv gårdsdrift og pedagogisk virksomhet. Ønsker vi at barna skal bli berørt på et dypere plan, bør de få bryne seg på et mangfold av meningsfylte oppgaver året igjennom. Det kan være vanskelig på gårder som er svært spesialisert. Behovet for pedagogiske tjenester fra landbruket er derfor med på å tydeliggjøre at næringen både har behov for gårdsbruk med allsidig virksomhet i begrenset skala og effektiv og spesialisert produksjon i større skala. Uansett hvilke type drift det er på gården, er det bonden og de menneskelige ressursene som er viktigst. Bønder med medfødt pedagogisk talent som har mye å gi elevene, finner man i alle driftsformer.